

בן יקום!
(חתימת המלכות)

ספר שנים-עשר,

על הפשרה והמחילה

ובו הקדמה וארבעה שערים.

הקדמה.

אילו מונחים מהפיקה.

1531. פשרה (צלח). פשרה פרושה קשר המיִשֵב סכסוך מרצון, והיא נקשרת בהצעה וקבלה.
1532. מתפשר (מצאלח). מתפשר הוא המתקשר בפשרה.
1533. תמורת-הפשרה היא התמורה הנתנת בפשרה. תמורת-הפשרה מ צאלח-עליה).
1534. נשוא-הפשרה הוא דבר התביעה. נשוא-הפשרה (מצאלח ענה
1535. שלשה דרכים בפשרה:
- (א) פשרה-לאחר-הודאה היא פשרה הנעשית לאחר הודאתו של הנתבע. פשרה-לאחר-הודאה (ען אקראר צלח).
- (ב) פשרה-לאחר-כפירה היא פשרה לאחר שכפר הנתבע. פשרה-לאחר-כפירה (ען אנקאר צלח).
- (ג) פשרה-לאחר-שתיקה היא פשרה הבאה לאחר ששתק הנתבע מבלי שאמר "הן" או לאר". פשרה-לאחר-שתיקה (ען סקוט צלח).
1536. המחילה שתיים: מחילת-ותורים ומחילה-שלאחר פרעון. מחילת וותורים (אברא-אסקאט).
- איזוהי מחילת-ותורים? אדם המוחל לחברו בוותרו לגמרי על החיובים שיש לו עליו, או בגרעו מהם, ומחילה זו היא שדנים עליה בספר פשרה זה. איזוהי מחילה-שלאחר-פרעון? מי שמודיע שקבל ונפרע כמשפט את המגיע לו מחברו, והיא מין הודאה. מחילה-שלאחר-פרעון (אברא-איסתיפ'א).
1537. מחילה-מיוחדת היא כשאדם מפטר את חברו מתביעת דבר מיוחד, כגון מתביעת חוב הבאה אגב בית, אחוזה או באיזה דרך שהוא. מחילה מיוחדת (אברא-חאץ).
1538. מחילה-כללית היא כשאדם מוחל לחברו בכל התביעות שיש לו עליו. מחילה כללית (אברא-עאם).

כיצד? חייב שמשפן נכסיו וכתב הרשאה בשעת קשר המשכון או לאחריו למכור את המשכון בהגיע זמן פרעונו של החוב, אין המרשה יכול לסלק את המורשה שלא מדעתו של מקבל המשכון. הוא הדין אם לפי דרישת התובע הרשה הנתבע אחד לדין אין הוא יכול להעבירו מהרשאתו שלא בפני התובע.

1522. יכול המורשה להסתלק מהרשאה, אבל אם זכותו של אחר תלויה בזה, כאמור לעיל, אינו יכול להסתלק ומחוייב הוא לבצע את הרשאתו.⁽¹⁾
מורשה שרצה להסתלק מהרשאתו.
1523. מרשה שהעביר את מורשהו מהרשאתו, ההרשאה קיימת עד אם נודע דבר הפטורים למורשה, ועד לאותה שעה שליטתו בנכסים שלמה.
העברת המורשה צריכה הודעה.
1524. מורשה שהסתלק מההרשאה, עליו להודיע את דבר התפטרותו למרשה, והרי הוא נושא באחריות ההרשאה עד שיוודע דבר הסתלקותו למרשה.
הסתלקות מהרשאה צריכה הודעה.
1525. מורשה לנטילת חוב שהורשה שלא בפני החייב, יכול המרשה לפטרו; אבל אם הרשהו בפני החייב, אין פטוריו שלמים עד אם נודע הדבר לחייב, ובכגון זה, אם סלק לו החייב את חובו בטרם שעמד על פטוריו המורשה — נפטר.
סלוק המורשה כיצד?
1526. עם מלוי דבר ההרשאה, מסתיימת ההרשאה, והמורשה מפוטר מאליו מהרשאתו.
הסתיימות ההרשאה.
1527. מת המרשה — מפוטר המורשה; אבל אם זכותו של אחר קשורה בהרשאה, אינו מפוטר.⁽²⁾
המרשה שמת.
1528. מת המרשה — מפוטר גם מורשהו של המורשה.
1529. אין ההרשאה עוברת בירושה; כלומר, מת המורשה — פקע כחה של ההרשאה.
אין ירושה בהרשאה.
- נמצא שאין יורשיו של המורשה באים תחתיו.
1530. מרשה או מורשה שנשתטה — ההרשאה בטלה.⁽³⁾
מרשה או מורשה שנשתטה.

מאמר המלכות: 20 לחודש ג'מאדי-אל-אולוי שנת 1291.

נגן כשרא מועצת המדינה
אהמד ג'ודת

נאמן החישובות
סיד חליל

קאצ'י קושטא
אהמד חלרזי

נשרא מחלקת המשפטים
סיף אל-דין

חבר מועצת המשפטים

אהמד חלבי.

⁽¹⁾ עיין: סואטיצקי נ. ממשלת אר"י לעיל.

⁽²⁾ עיין: שלבי נ. נבלסי — L.A. 23/32 1 Rot. 27

עטאלה נ. רושם הקרקעות — H. C. 93/32 4 Rot. 1503

⁽³⁾ עיין: קלין ושאפר נ. רוק — C.A. 254/40 8 P.L.R. 134

שער ראשון.

על קשר הפשרה והמחילה.

1539. הצריכו שיהא המתפשר ברדעת ואין זה תנאי שיהא גם בוגר. כשרות לפשרה. לפיכך, אין פשרתם של השוטה, הפתיביותר והקטן שאינורמבחינ שלמה לעולם, ופשרתו של קטן בררשות שאין בה נזק חמור — שלמה. כיצד? מי שתבע דבר מקטן בררשות והודה הלה, הרי פשרתו שלאחר הודאה שלמה. ויכול הקטן בררשות להתקשר בפשרה לשם הארכת זמן פרעונו של חוב שיש לו אצל אחרים. ואם נתפשרו על הפחתת חלק, הרי אם בידו ראייה אין פשרתו שלמה, ואם אין בידו ראייה, וידוע הדבר שבעל הדברים שלו ישבע — פשרתו שלמה.
- ואם תבע נכסים מאחר ונתפשרו בערך שוים, הפשרה שלמה. אבל אם נעשתה הפשרה בפחת נכר, אין הפשרה שלמה.
1540. תביעה של קטן שנתפשר בה אפוטרופסו ונמצא שאין בפשרה נזק ודאי לקטן, הרי היא שלמה. ואם יש בה נזק ודאי לקטן, אין הפשרה שלמה. לפיכך, מי שתבע מקטן כו"כ גרשים, ונתפשר אביו לשלם ממעות הקטן, הרי אם יש ביד התובע להוכיח בראייה, הפשרה שלמה. ואם אין ראייה ביד התובע, אין הפשרה שלמה.
- וקטן שהיה לו חוב אצל אחרים, ונתפשר אביו בדבר להפחית חלק מהחוב, הרי אם היה בידו ראייה אין הפשרה שלמה, ואם לא היתה בזה ראייה, וידוע הדבר שישבע בעל הדין, הרי בכגון זה הפשרה שלמה. וקטן שנתפשר אפוטרופוסו לקבל נכסים כדי ערך חובו, הפשרה שלמה. אבל אם יש בזה נזק חמור, אין הפשרה שלמה.
1541. קטן שוטה ופתיביותר אין מחילתם שלמה לעולם. מי אינו רשאי למחול?
1542. הרשאה לדון אין בה כדי הרשאה לפשרה. הרשאה לדין. לפיכך, מי שמסר הרשאה לחברו לדון תחתיו ונתפשר הלה בתביעתו שלא ברשות, אין הפשרה שלמה.
1543. מי שמסר הרשאה לחברו להתפשר בדינו, והתפשר הלה בכח ההרשאה שבידו, חייב המרשה בתמורת הפשרה, ואין המורשה נדרש בכך. חוץ אם היה המורשה ערב לתמורת הפשרה שבכגון זה אחראי הוא לתביעה מתוך ערבותו. הוא הדין, אם לאחר הודאה נתפשר המורשה על נכסים תמורת נכסים אחרים, ויחס הפשרה לעצמו, המורשה אחראי לכך; כלומר, דורשים את תמורת הפשרה ממנו, והרי הוא חוזר ותובע ממרשהו.

כיצד? מורשה שנתפטר בכח ההרשאה לתת כו"כ גרשים, חייב מרשהו בתשלום אותו הסכום, ואין אחריות על המורשה. אבל אם אמר: „התפטר על כו"כ גרש, ואני ערב לכך“, גובים את המעות מיד המורשה, והרי הוא חוזר וגובה ממרשהו.

הוא הדין אם לאחר הודאה נעשתה פשרה למתן נכסים תמורת נכסים אחרים, והתפטר המורשה, לאמר: „התפטר עמי בתביעתו של פלוני“, הואיל והדבר בדין מכר, נדרש המורשה בגשוא־הפשרה, וחוזר הוא ותובע ממרשהו.

1544. מי שנתפטר בדין שבין שנים כמתערב, כלומר, מבלי שנתבקש לכך, הרי אם קבל אחריות לתמורת־הפשרה, או אם זקפה על נכסי עצמו, כגון שאמר: „נכסי אלו“ או אם הורה על מעות או כלים המצויים בפניהם, ואמר: „מסכום זה של מעות, או שעון זה“, או שלא עשה עצמו אחראי ולא זקף על נכסי עצמו ולא הורה באצבע אלא אמר סתם: „נתפשרתי לתת כו"כ גרש“, ומסר את הסכום הזה, הרי בארבעה אפנים אלו הפשרה שלמה, והמתפטר דינו כמתנדב. ובמשל הרביעי, הרי אם לא מסר את תמורת־הפשרה, תלויה הפשרה בהסכמת הנתבע. הסכים — הפשרה שלמה, וחייב הנתבע בתמורת הפשרה, לא הסכים — הפשרה בטלה, והתביעה בעינה עומדת.

פשרה ע"י מתערב.

שער שני.

על נשוא-הפשרה ותמורת-הפשרה ותנאיהם.

1545. היה נשוא-הפשרה דבר-של-ממש הרי הוא בדין ממכר. ואם הוא חוב, הרי זה בדין מחיר.

נשוא הפשרה,
דינה.

לפיכך כל הראוי לשמש ממכר או מחיר במקרה יכול לשמש גם תמורה בפשרה.

1546. צריך שתהא תמורת-הפשרה מנכסי המתפשר.

תמורת-הפשרה,
דינה.

לפיכך, מתפשר שנתן של אחר בתורת תמורת-הפשרה — אין הפשרה שלמה.

1547. אחד תמורת-הפשרה ואחד נשוא-הפשרה, הרי אם היו טעונים נטילה ומסירה, ידיעתם תנאי. ואם אינם טעונים נטילה ומסירה, לא הצריכו שיהו ידועים.

ידיעת תמורת-
הפשרה ונשוא-
הפשרה.

כיצד? מי שתבע זכות בבית שבחזקת חברו, ואף השני תבע זכות בגן אשר בחזקת הראשון, ומבלי שבררו את תביעותיהם נתפשרו השנים על מנת שיסתלק כל אחד מתביעתו — הפשרה שלמה.

הוא הדין אם תבע, אדם זכות כבית שבחזקת חברו, ומבלי לברר את התביעה התפשרו על מנת שיתן לו הנתבע תמורה ידועה ויחזור בו הוא מתביעתו— הפשרה שלמה.

אבל אם נתפשרו על מנת שיתן החובע לנתבע תמורה ויעביר לו זה את זכותו לידו — אין הפשרה שלמה.

שער שלישי.

על נשוא-הפשרה

ובו שני פרקים.

פרק ראשון.

פשרה בדבר-של-ממש.

1548. פשרה-לאחר-הודאה בתביעת נכסים ידועים שנתפשרו בה ליתן נכסים אחרים תחתיהם, הרי זה בדין מכר. ובכגון זה נוהגת ברירת-מום, וברירה-לאחר-ראיה, וברירה-מותנית. ואם היה נשוא-הפשרה או תמורת-הפשרה נכסים שאינם-נדים, נוהגת בו גם מצרנות. ואם הוצא נשוא-הפשרה מידו, כולו או מקצתו, על ידי עורר שהוכחה זכותו, דורש הנתבע מיד התובע חזרה את הסכום שכנגד תמורת-הפשרה, כולו או מקצתו. ואם הוצאה תמורת-הפשרה מידו, כולה או מקצתה, על ידי עורר שהוכחה זכותו, דורש התובע מאת הנתבע אותו הסכום כלומר, נשוא-הפשרה כולו או מקצתו.

כיצד? מי שתבע בית חברו והודה לו הנתבע, והתפשרו שניהם על מנת שיתן לו הנתבע כו"כ גרשים תמורתו, הרי זה כאלו מכר התובע את הבית לנתבע, ונוהגים בזה, כאמור לעיל, כל דיני המכר.

1549. תביעת דבר שנתפשרו בה בפשרה-לאחר-הודאה בדבר הנאת נכסים, פשרה להנאת נכסים. הרי זה בדין שכירות, ונוהגים בזה דיני השכירות.

כיצד? מי שנתפשר בתביעה בענין גן על מנת שידור זמן קבוע בבית הנתבע, הרי זה כאלו שקר את הבית לאותו זמן תמורת גנו.

1550. פשרה-לאחר-כפירה או פשרה-לאחר-שתיקה, הרי זה ישוב סכסוך פשרה-לאחר-כפירה. על דרך של קבלת תמורה לגבי התובע ופטור משבועה לגבי הנתבע.

לפיכך, נוהגת זכות מצרנות בנחלאות המשמשות תמורה בפשרה ואין זכות מצרנות נוהגת בנחלאות שהן נשוא-הפשרה.

ואם הוצא נשוא־הפשרה, כולו או מקצתו, על ידי עורר שהוכחה זכותו, מחזיר התובע לנתבע את הסכום תמורת הפשרה, כולו או מקצתו ועושה דין עם העורר. ואם הוצאה תמורת־הפשרה, כולה או מקצתה, על ידי עורר, חוזר התובע בתביעת אותו הסכום.

1551. מי שתבע נכסים ידועים, כגון גן, והתפשרו על חלק מהם, ומחל לנתבע את השאר, הרי קבל חלק מזכותו ונתר על זכותו לתבוע את המותר.

פרק שני.

פשרה בחוב ובזכויות אחרות.

1552. מי שנתפשר על מנת שיקבל חלק מחובו שיש לו אצל אחר, הרי עם פרעונו של חלק זה בטל מותר החוב, כלומר, מחל לו את שאריתו.	פשרה בחוב.
1553. מי שנתפשר על מנת שיאריך זמנם של כל חובותיו שהגיע זמן פרעונם, הרי נתר בזה על זכותו לתבוע מיד.	הארכת זמן הפרעון.
1554. מי שנתפשר בחובו שהוא מעות יפות על מנת שיפרע במעות רעות, הרי נתר על זכותו להפריע את חיובו במעות יפות.	פשרה לפרעון במעות רעות.
1555. תביעת זכויות, כגון זכות־השקאה ומצרנות וזכות־דרך, מותר להתפשר בה על ידי מתן תמורה על מנת להפטר משבועה.	חמורה במקום שבועה.

שער רביעי.

על דיני הפשרה והמחילה

ובו שני פרקים.

פרק ראשון.

כללים בענין תוצאות הפשרה.

1556. נתקיימה הפשרה, אין אחד הצדדים לבדו יכול לחזור בו מעתה, והתובע קונה על ידי הפשרה את תמורת הפשרה, ולא נשארה כבר בידו זכות התביעה. ואין הנתבע יכול לדרוש מידו חזרה את תמורת הפשרה.
1557. אחד מן הצדדים שמת, אין יורשיו יכולים לבטל את הפשרה.
1558. היתה הפשרה בבחינת חליפין, יכולים שני הצדדים לבטלה מרצונם, ואם אין עניינה חליפין ויש בה כדי לתור על זכויות ידועות, אין לבטלה לעולם.

גמר הפשרה,
דיני.

אחד המתפשרים
שמת.

אימתי אפשר
לבטל הפשרה?

1559. פשרה שנקשרה על מנת שיתן האחד תמורה כדי להפטר משבועה, המתפשר לתת תמורה במקום שבועה דינו. הרי מעתה וְפַר התובע על זכותו לעשות דין, ואין משיעים את הנתבע.
1560. אבדה תמורת הפשרה, כולה או מקצתה, קודם שהגיעה ליד התובע, תמורת הפשרה שאבדה. הרי אם היתה קבועה דינה כאלו הוצאה על ידי עורר שהוכחה זכותו. כיצד? בפשרה לאחר הודאה מקבל התובע את נשוא הפשרה, כולו או מקצתו, מאת הנתבע; ובפשרה שלאחר כפירה או בפשרה שלאחר שתיקה חוזר התובע לתביעתו. ואם היתה תמורת הפשרה חוב, כלומר, שהיתה חלה על דברים שאינם ידועים ומסוימים, כגון כו"כ גרשים, אין בזה כדי להפסיד את הפשרה, ועל הנתבע לשלם לתובע כשעור הנוק.

פרק שני.

כללים בענין תוצאות המחילה.

1561. מי שאמר: „אין לי כל טענה ותביעה על פלוני“ או „אין לי כל מחילה, כיצד? זכות אצל פלוני“ או: „חזרתי בי מתביעתי על פלוני“, או: „לא נשתייר לי כלום מזכותי שהיתה לי אצל פלוני“, או: „נפרעתי מפלוני את זכותי במלואה“, הרי מחל בזה לפלוני.
1562. מי שמחל לחברו זכות שיש לו אצלו, בטלה זכותו, ושוב אין הוא מחיל זכות. יכול לתבע ממנו בדין.
1563. אין המחילה חלה על העתיד לבוא. מחילה והצתיר לבוא. כיצד? מי שמחל לאחר, הרי בטלו כל זכויותיו שמלפני המחילה, ויכול הוא לתבוע ממנו בדין את זכויותיו שנולדו לאחר מכאן.
1564. מי שמחל לחברו בתביעה באיזה ענין מיוחד הרי זו מחילה מיוחדת, מחילה מיוחדת. ושוב אין נזקקים לו באותו ענין, אבל יכול לתבוע בדין את זכותו שמלאחר שעת המחילה. כיצד? מי שמחל לחברו את זכות תביעתו עליו בענין בית, שוב אין נזקקים לתביעתו בענין אותו בית, אבל נזקקים לתביעתו בענין אחוזה וכיוצא בזה.
1565. מי שאמר: „מחלתי לפלוני את כל תביעותי“, או „אין לי יותר כל זכות עליו“, הרי זו מחילה כללית, ואין הוא יכול לתבוע ממנו מעתה כל זכות שמלפני המחילה, ולא עוד אלא אפילו אם תבע מחמת ערכות, אין נזקקים לו. במצא, שכשם שלא נזקקים לטענתו אם בא בתביעה ואמר: „היית ערב לפלוני מלפני שעת המחילה“, כן אינו יכול לתבוע מאחר לאמור: „ערב היית לפלוני שמחלתי לו, מלפני שעת המחילה“.

1566. מי שמכר נכסים לחברו ונטל מחירם ומחל לקונה את כל תביעותיו בענין הממכר, ומחל לו הקונה גם הוא כל תביעה בנוגע למחיר, וכתבו שטר על כך, הרי אם הוצא הממכר על ידי עורר שהוכחה זכותו, פקעה כחה של המחילה, ויכול הקונה לתבוע מהמוכר את המחיר ששלם.
1567. אלה שמחלו להם צריך שיהיו ידועים וקבועים. לפיכך, מי שאמר: „מחלתי לכל אלה שיש לי חוב עליהם” או: „אין לי כל זכות על אדם”, לא אמר כלום. אבל אם אמר: „מחלתי לתושבי שכונה פלונית”, הרי אם תושבי אותה שכונה ידועים והם מתי מספר — מחילתו שלמה.
1568. אין המחילה צריכה קבלה, אבל נדחית היא על ידי סרוב. לפיכך, אם מחל אדם לחברו, אין קבלת האחד תנאי. אבל אם סרב באותו מעמד לאמר: „איני מקבל”, נדחתה המחילה ובטל כחה. אבל אם לאחר שקבל את המחילה סרב בה, לא נדחתה המחילה. הוא הדין אם מחל הנמחה למומחה או לערב, וסרב המומחה או הערב לקבל את המחילה, אין המחילה נדחית.
1569. מת שמחלו לו את חובותיו, המחילה שלמה.
1570. אין מחילתו של שכיב־מרע שלמה וקיימת, אבל אם מחל למי שאיגו יורשו את חובו, המחילה קיימת עד כדי שליש הוננו.
1571. שכיב מרע שעזבונו שקוע בחובות שמחל למי שחייב לו, אין מחילתו שלמה.

מוכר וקונה
שמחלו זה לזה.

מי שהמחילה
לזכותו צריך
שיהא ידוע.

אין המחילה
צריכה קבלה.

מחילת חובו
של מת.

מחילה
שכיב־מרע.

מחילת שכיב־
מרע השקוע
בחובות.

סאמר המלכות: 6 לחודש שואל שנת 1291.

סיף אל־דין סיד חליל אחמד ג'ורד

אחמד חלמי אחמד חלוצי.